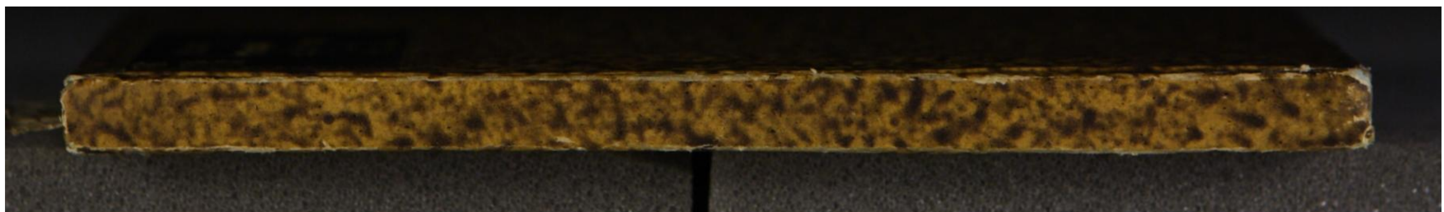
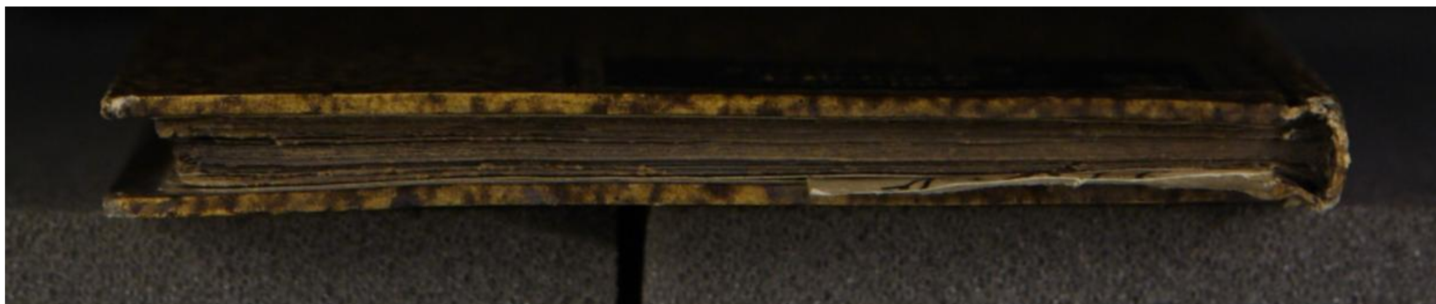
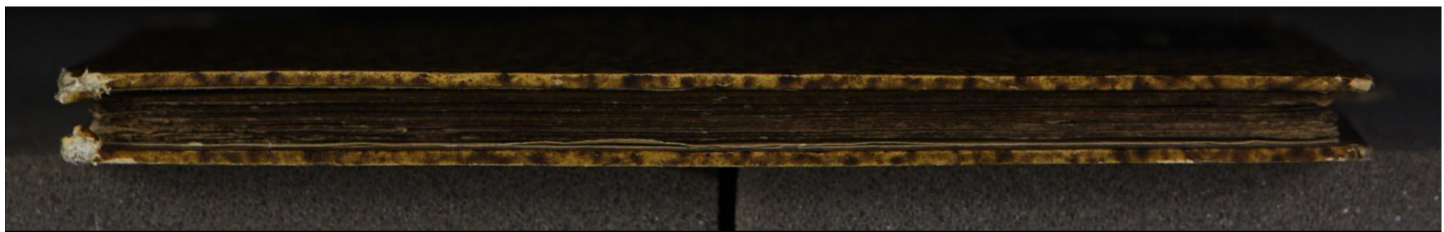

IR
Palladius
Mennisket
paa Soteseng
Kbh. s. a.

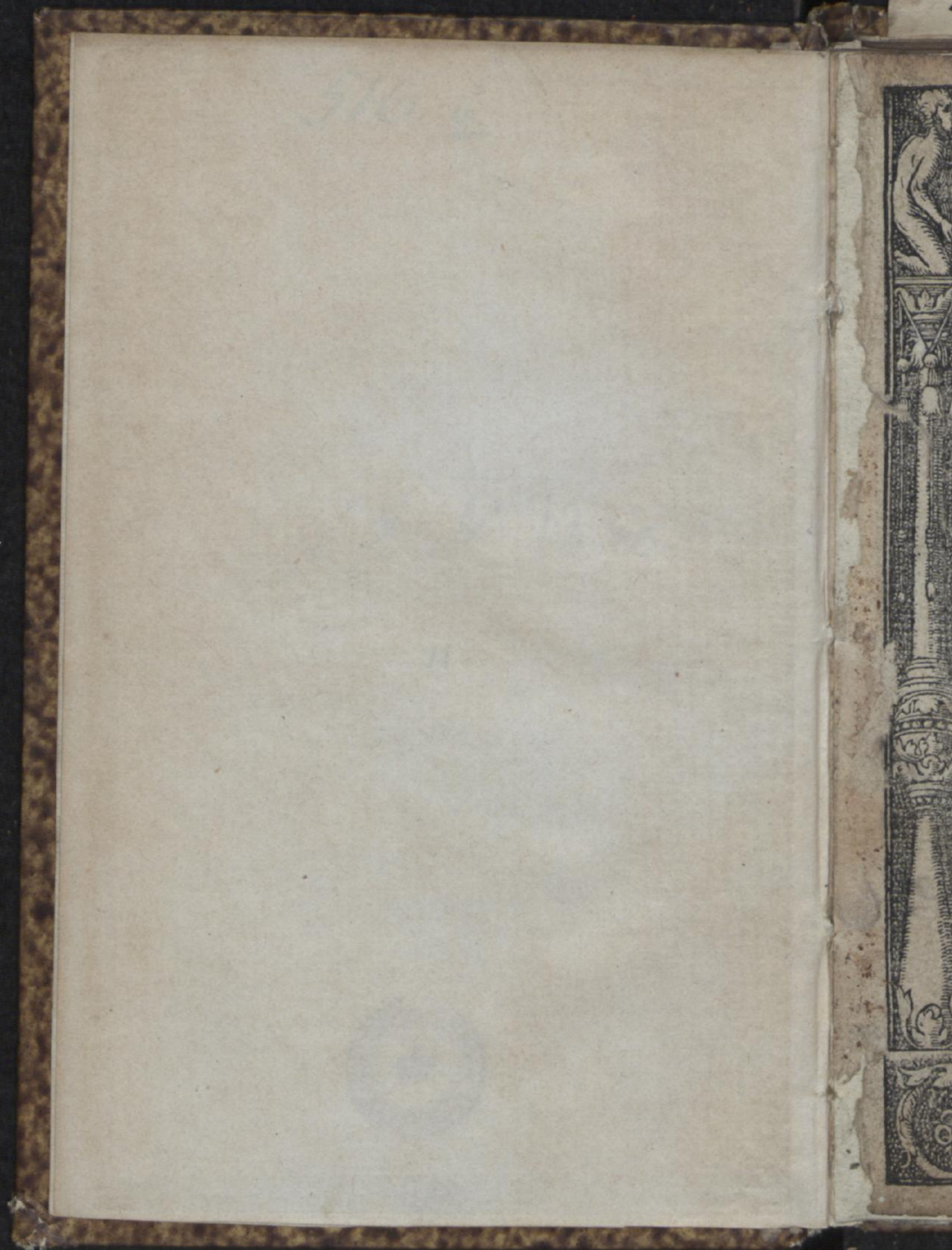

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Huorlunde ith Christet Menni=ske skal / paa sin Sote=seng / beskickede sig til Døden /

Predicket i Kiøbenhaffn / aff Nicolao Pal=ladio.

Prentet i Kiøbenhaffn / aff Laurentz Benedict.

Cum Priuilegio.

Erl
Clau
Kong
Ra
K
vel vi
haffu
stycke
ue ga
ste er
hed.
Chris
Verd
fryctig
Den

Erlig oc velbyrdig Mand
Claus Vrne til Belteberg/
Kongeli: Ma: tro Mand oc
Raad/ oc Prouist i Lunde
Capitel/ sin gunstige
Herre oc besynder-
lige gode
Ven.

Kiere Claus Vrne gunstige Herre oc synderlige gode Ven/ som eder vel vitterligt er/ at it Menniske haffuer besynderlige Tuende stycker behoff/ som hand skal haffue gaffn aff til euig tid. Det første er en ret sand Gudfryctighed. Det andet er/ en salig oc Christelig affgang aff denne Verden. It Menniskis Gudfryctighed delis i tuende parter. Den første begriber vdi sig en

ret hiertens anger oc ruelse / oc met Syndsēs affhold / som kommer aff Louens Predicken / naar it Menniske offuer veyer oc betencker Syndsens storhed oc mangfoldighed / Guds forferdelige Vrede for Syndens skyld / met alle de Formaledidelser som staar i Scrifften / Guds strenge Dom / Dieffuelens Tyranni / Helffuedis Ild / Den euige Død oc Formaledidelse etc. Den anden part begriber vdi sig en sand tro til Gud Faders Naade oc Barmhiertighed / ved vor Herre Jesum Christum / huilcken som kommer aff Euangelij Predicken / som lyder om Guds forsiun / om Guds vduelelse / oc obenbarelse / oc hans store kierlighed / Naade oc Barmhiertighed / om vor Herris Christi død

oc

oc Pinis fortieniste oc verdskyld/ oc om alle de trøstelige Foriettelser som staar i Scrifften. Den tredie part som hør til it Menniskis Gudfryctighed/ begriber i sig en ny lydactighed/ at it Menniske vender aff det onde oc giør det gode/ oc øffuer sig i alle gode gierninger/ Gud til ære oc tacksigelse/ oc sin fattige neste til gaffns/ oc denne part kommer først aff Louens Predicken/ fordi alle gode gerninger begribis i Louen. Der nest aff Euangelio/ fordi gode gerninger ere troens Fruct. Her til hører ocsaa de høyuerdige Sacramenter oc idelig Guds paakaldelse etc. Denne Gudfryctighed bør it Menniske (effter Guds ords idelige hørelse oc vnderuisning) at øffue sig vdi/ sin gantske liffs tid/ her

paa Jorden. Er det saa hand
vil beflite sig der effter / Da be-
kommer hand (vden tuil) det an-
det hand skal haffue gaffn aff til
euig tid / som er / En salig oc
Christelig Affgang aff denne
Verden. Huorledis mand skal
paa sin Soteseng beskicke sig der
til / Det staar korttelig bescreff-
uit i denne Predicken / huilcken
ieg haffuer nu ladet vdgaa / vn-
der eders naffn / til en euig tack-
sigelse / for den store trøst oc be-
styrckelse som ieg tit oc offte haff-
uer fanget aff eder vdi mit embe-
de / oc for de mange velgernin-
ger i haffue altid beuist mig. Be-
dendis eder ydmygelige / at i ville
tage dette lille for gode til en an-
den tid / ieg kand ydermere beuise
mig tacknemmelig imod eder.
Vor HERre Jesus Christus /
vere

vere met eder / oc eders kiere Frue / Fru Anne Grubbe til euig tid / oc vnde eder baade / oc oss allesammen / at wi kunde leffue Gudfryctelige / her i Verden / oc siden faa en salig Affgang fra denne Verden / oc en glædelig Opstandelse paa Domme Dag / Amen. Screffuit i Kiøbenhaffn / 16. Feb: Anno 1558.

Eders villige tienere
Nicolaus Palladius.

Huorlunde it Menniske skal berede sig til Døden/ paa sin Sote-seng.

FØrst/ skal it siugt Christet Menniske/ paa sin Soteseng beskicke sit huss det beste hand kand / Skille oc skiffte sit Gods imellem sine Arffuinge / at der skal icke siden komme Kiff/ Klammer oc trette imellem dennem derfor / som (dissuer) offte skeer/ besynderlige effter deris Død / som haffuer met wret / her i Verden samlet meget Gods oc Pendinge tilsammen/ huilcket de lade bliffue her effter sig / saa at Arffuingene kunde aldrig forligis der om / i men de leffue / oc dø bort met en euig Had oc Affuind til huer an-

dre

dre/ ſaa at det vaare dem bedre de haffde aldrig faait en daler at ſkiffte met huer andre/ da bliffuer det almindelige ordſpraack ſant. *De male queſitis non gaudeat tertius hæres.* Naar du ſaa beſkicker dit huſſ/ da forglemme icke de fattige / giør it gaat Teſtamente/ ſom ocſaa vor Herre Jeſus Chriſtus giorde / før end hand gick til døden/ giff din Sieleſørgere oc Kircken noget / ſom Schole tiennere oc Børn ihu / Item fattige huſarme/ oc de ſiuge ſom ligge i Hoſpital / Leg dit Gods vel an / ſaa at du kant faa tack aff Gud / naar hand mildelig tager imod din fattige Siel. Nøgen komſt du hid til Verden/ nøgen kommer du her bort igen/ oc intet kant du tage met dig aff all Verdens Gods / her haffuer

du fūdet det/ oc her skalt du lade det bliffue. Der vaar en edel Frue i Tyskeland/ der hun laa paa hendis Soteseng/ lod hun antuorde salige Morthen Luther fem hundrede Gyldene / som hand skulde vdskiffte iblant de fattige Studenter som studerede i den hellige Scrifft. Saadanne (Gud vere loffuit) findis ocsaa nogle i Dāmarck aff Adelen / som hielpe oc styrckę vor Herris Christi Discipeler oc andre fattige met deris Gods oc Penninge/ Gud giffuit at mange andre vilde tage effter deris Exempel / Christus vil paa Domme dag tage sig selff det til / som du haffuer giffuit hans fattige Lemmer her i Verden / Oc sige/ Jeg vaar hungrig/ oc i spiset mig etc.

Til

Til det Andet.

TJl det Andet / skal it Menniske paa sin Soteseng / betencke om hand haffuer fortørnet nogen / om hand haffuer vrede / Had oc Affuind i sit hierte til nogen etc. Da skal hand først / aff hiertet forlade alle dem / som hannem haffuer giort imod / oc bede at Gud vilde forlade dem saadan Synd / som ocsaa vor Herre Christus i sin døds stund bad for sine Fiender. Det er io en forferdelig ting naar it Menniske dør bort met en dieffuels had oc affuind til sin Jeffnchristen / met det samme hiertelau kommer hand at staa for Christi Domstol / oc kand bliffue der met euindelig fordømt. Thi Gud / som er kierlighed / kand icke bo i saa-

danne Menniske/som S. Hans
siger i sin Epistel / Gud er kier=
lighed/ huo som boer i kierlighed/
hand boer i Gud/ oc Gud i han=
nem. Tuert om beslutis her aff/
at Dieffuelen er Had oc Aff=
uind/ huo som boer i Had/ hand
boer i Dieffuelen / oc Dieffuelen
i hannem/ de som icke ville forla=
de/de faa icke heller forladelse aff
Gud/oc kunde icke bede deris Pa=
ter noster rettelig / Gud forlader
dig din store skyld / som er større
end thi tusinde Pund / hui skul=
de du icke forlade din Broder eller
Søster/hundrede penninge/som
er ekon en liden brøde som dig er
brødt imod/met den vrede du dør
bort met/ giffuer du Gud aarsa=
ge / til en euig vrede mod dig.
Der nest skalt du forbede eller la=
de forbede dem som du haffuer
for=

fortørnet/ ville de forlade dig din skyld / gaat oc vel / ville de icke/ da befale din sag i Guds hender/ oc ver glad at du faar alle dine Synders forladelse hoss hannem. Om denne forligelse som skal skee her i Verden / taler vor Herre Christus / Matth. 5. oc siger/ forligs met din Broder men du est paa veyen met hannem / paa det hand skal icke antuorde dig i Dommerens hender etc. Item/ Naar du vilt offre din gaffue for Alterit oc du kommer der ihu at din Broder haffuer noget imod dig/ da gack først hen oc forlig dig met din Broder / kom saa igen at offre din gaffue/ Det er saa meget sagt / at it Menniskis Guds tieniste duer plat intet for hans Ansict/ vden saa er/ it Menniske forligis

først

først met sin Jeffnchristen. Derfaare raader ieg huer Christet Menniske/ at/ strax hand kommer paa sin Soteseng/ beflitersig effter at forligis met sin modstandere/ før end hand dør/ oc effterdi mand er wuiss paa dødsens stund/ da er det raadeligt/ at mand giører denne sin sag klar i tide.

Til det Tredie.

SEnd saa bud effter din Sielesørgere/ oc giør din sag klar hoss Gud før end du kommer til hannem/ giør en aluorlig scrifftemaal for Gud oc din sogne Prest/ oc sig saa/ Jeg arme Menniske/ bekiender ieg haffuer (disuer) i mange maade offuer traad Guds hellige Bud alle sammen/ ieg haffuer icke huldit

det

det mindste/end sige det største/ det klager ieg offu[illegible]r mig selff / oc giør mig ont aff mit gantske hierte/ oc er det saa Gud vil endnu spare mit leffnit lenger / da vi[illegible] ieg hiertelige gierne rette oc bedre mig mod Gud oc min Neste.

See saa tilbage til dit gantske leffnit/oc bekiende for Gud / at du haffuer saare ilde skicket dig/ oc tenck / O Herre Gud / huad haffuer ieg offte leffuit vden all Guds fryct/ forsømmet oc foractet hans hellige Ord / oc intet skicket mig der effter / intet paakaldit / priset oc tacket hannem/ som ieg skulde / O huilcke slemme oc vgudelige tancker oc b[illegible] gerelser ieg haffuer tit hafft i [illegible] hierte / tit fuldkommet dem [illegible] gierninger / O min G[illegible] Herre/ huor mange gan[illegible]

uer ieg verit vred / bandet oc
sendet / oc formaledidet min fat-
tige neste / kiffuit oc trettet met
hannem / fortalet oc baguasket
hannem / oc giort imod huad ieg
kunde/ O huor offte haffuer ieg
bruget wtuctighed met tancker /
ord oc gierninger / oc leffuit i
Fraadseri oc Druckenskab etc.
Summa mine Synder ere flere
end sands Korn paa Haffsens
bonde/ saa at ieg vaar ingelun-
de verd/ du skulde nu tage mig til
Himmelen / men at du skulde
forskiude mig i helffuedis Aff-
grund. Suck oc græd nu oc
fortryde det aff dit gantske hierte/
at du haffuer nogen tid syndet oc
fortørnet Gud/ oc bed om naade
[illegible] affløsning oc anamme saa
[illegible]sning aff alle dine Synder
[illegible]in Sielesørgere / oc tro at
huad

nackeler/ oc Boliger/ Der ville wi begge (met Guds hielp) vere hoss huer andre til euige tid. Item/ Sig saa denne gantske Verden gode nat/ met alle Creatur/ oc sig saa gode nat Soel/ Maane/ oc alle Planeter/ gode nat alle fire Elementer/ haffuer gode nat/ Skoue/ Marck/ Haff/ oc alle leffuendis Diur som krybe paa Jorden/ gode nat Huss oc Jord/ Sølff/ Guld/ oc Penninge/ oc haffuer tack for den tieniste i haffue giort mig i denne Verden etc.

Til det Femte.

AFuent saa din hu oc sind fra alle forgengelige/ forfengelige oc timelige ting/ som er i denne Verden/ oc lad din tancke/ oc omgengelse vere op i Himme-

len/ der som du acter at fare he-
den før du seer dig om / Thi det
er en farlig ting/ at bemenge sig
i sin siste tid met timelig handel/
oc haffuer saadant kierere end det
euige Liff. Der vaar en Quin-
de som saad oc græd offuer hen-
dis siuge Mand / da sagde
Manden / du tørst icke ved at
græde / thi du haffuer nock at
pryde dig met / men ieg maa vel
græde/ at ieg skal nu bort fra det
megle Guld / Sølff oc Klenodie
som wi haffue samlet. Jeg
kiende en Rig Bonde i Tyske-
land / der hand skulde dø / da lod
hand hente til sig en hal skeppe
fuld aff Daler/ oc laa oc vende
der iblant til hand gaff sin Aand
op/ saa nødigt vilde hand skillies
fra dem. Item der vaar en Rig
Mand / forlod sig paa Rigdom
oc

oc vaar kødelig tryg der offuer /
den tid hand bleff siug / sende
hand bud til Docteren i Læge-
konst oc begerede hielp mod Dø-
den / Der hand kom oc randsa-
gede hans Siugdom / da sagde
hand at hand viste hannem in-
gen raad / saa lod den Rige
Mand / hente it Skrin fuld met
Guld oc daler / oc bad Docteren
skulde tage huilcken pose hand
vilde / om hand kunde hielpe han-
nem / da suarede Docteren atter
igen / at hand kunde hannem in-
gen hielp / saa spøtte den siuge i
Skrinet paa Penningene / oc
sagde / Tui dig / huor meget
haffuer ieg holdet aff dig / oc for-
lat mig paa dig / oc du kant icke
nu i denne nød hielpe mig? See
her haffue wi exempel at wi maa
see / huor farligt det er / at haff-

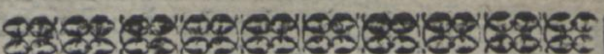

ue denne Verdsens forgengelighed for meget kier / heller ocsaa haffue det ihu oc sind i vor siste tid / Tenck da ved dig / Jeg haffuer nu andet at tage vare oc skøtte / end saadan forgengelige tingest / det gelder nu om min Siels Salighed / oc euig velferd etc. Bed da / oc sig saa / O HERRE / tag nu al den deel fra mig / som kand drage mig fra dig.

O HERRE / her seer du mig nu i min alsomstørste Døds nød / hielp mig til liffuit fra denne død.

Til det Siette.

LIg siden met it roligt hierte oc forbid taalmodelige den tid oc stund / paa huilcken Gud vil dig kalde bort aff denne Verden / Oc

Oc naar dit Legemme brender aff hede/ suier oc vercker/ oc du finder suare sting til dit fattige hierte/ oc bliffue io meer oc mere / da tenck at Guds Søn lide Tusinde gange mere for dine Synder / oc vaar offuer maade tolmodig i sin siugdom / Tenck din pine faar snarlige ende / saa stunder Euig glæde til/ som S. Pouel siger til de Rom. i det 7. Capit. Sig fordi saa / O Herre/ brend ekon / stick oc sla ihiel denne syndige Krop/ men beuar dog min fattige Siel. Naar du ligger saa oc bier effter dødsens Time / Da sig tit saadanne ord aff hiertet. Saa elste Gud Verden / at hand gaff sin Enborne Søn/ ath alle de som tro paa hannem skulle aldrig fortabis/ men faa det Euige Liff/

 Jeg

Jeg er Opſtandelſen oc Liffuit / huo ſom tror paa mig / endog hand døer/da ſkal hand leffue.

Item/ Huor ſom ieg er der ſkal min Tienere ocſaa vere.

Item / Jeg begerer at affſkillis met dette Legeme oc vere hoſſ min HERRE Jeſum Chriſtum.

Det er tilbørligt / at dette ſyndige Legeme ſkal nedſlais Rom. 6.

Item / Jeg ved ath min Genløſere leffuer / oc at ieg ſkal opſtaa paa den yderſte dag Joh. 10.

O HErre Jeſu Chriſte / du raabte paa Kaarſſit / min Gud/ min Gud / huorfor haffuer du forlat mig / forlad mig icke helder nu i denne min døds nød.

O

O HErre Jesu Christe/ du sagde paa Kaarssit / til Røffueren/ J dag skalt du vere i Paradiss/ vnde mig ocsaa i dag at være hoss dig i det euige Paradiss.

O HERRE/ du sagde paa Kaarssit / Fader i dine hender befaler ieg min Aand / lige saa befaler ieg nu min arme Siel i dine hellige Hender.

O Himmelske Fader / tag mildelige imod min fattige Siel/ oc giff mig en mild Helsot oc salig affgang fra denne Verden.

Til det Siuffuende.

OM saa er/ at dødsens tid forhalis/ effter som it Menniske er bleffuit forligt met Gud / oc haffuer saa beredt sig til Døden/ som sagt er/ *Tunc accedit Tentator,*

tator, Da kommer vden tuil Dieffuelen met sine suare Fristelser/ oc gloende skud/ bruger al sin Konst/ at hand kand komme it armt Menniske til at falde i mißhaab/ heller giøre hannem tuilraadig/ Thi fristede hand Guds Søn/ Da sparer hand icke heller oss/ oc da er der ingen anden raad til/ end at trøste oc verie sig met Guds Ord.

Her om haffue wi it merckeligt Exempel/ som skede for nogle Aar siden i Tydsland/vdi en Stad som heder Friborg/ Der laa i en Stuffue Husbonden oc Hustruen for døden/huer i sin seng/ hart mod afften kom Dieffuelen ind til dem i en sort Blaamands skickelse/ oc haffde i den ene haand huid Perckement/ oc i den anden haand Pen oc

Bleck/

Bleck/ oc sagde til dem/ hør i thu Mennniske her ligger / i skulle vide at ieg er vdsent aff Helffuede til eder / at scriffue alle eders Synder/ som i haffue giort fra eders Barndoms tid til denne stund/ oc naar ieg haffuer screffuit eders Synder / saa skal ieg vise eder dem/ oc siden skal ieg tage eder ned met mig til Helffuede. Der Hustruen det hørde/ da begynte hun at raabe oc skrige/ men Manden vaar bedre vnderuist i Guds Ord / der faare bad hand Dieffuelen sette sig ned at scriffue/ oc sagde/ scriff dette/ Quindens Sæd skal sønder knuse Hugormens hoffuit / Dette er Guds Ord/ oc den første Forielttelse Gud gaff Mennisken om vor HERRE Jesu Christo/ som skulde befri Menniskens slect

fra

fra Dieffuelens mact / oc for-
dømme Dieffuelen til Helffuedis
Affgrund/ Dette kunde hand ic-
ke scriffue eller tale / Men brød
strax igennem Veggen/ oc foer
bort oc lod de arme Menniske
ligge i fred.

Lige som Sathan kom den
tid / Synlige til de thu siuge
Menniske/ saa kommer hand oc-
saa tit wsynlige i dag til mange
Menniske paa deris Soteseng/
oc frister dem / oc da skal mand
verie sig met den hellige Scrifft/
som denne siuge Mand giorde/
oc som vor HERre Christus
giorde selff i Ørcken Matth. 4.

Først kommer hand it siugt
Menniske til at forskreckis for
dødsens skickelse/ at hand skal saa
tencke / O HERRE Gud /
huad vil det gaa hart met mig
før

før end min Siel skillis fra mit Legemme / Før end mit hierte oc øyne brøste sønder / saa tencker hand der hoss huorledis de løffte hannem død aff sengen paa gulffuit / legge hannem i Kisten / bære hannem til Graffue / legge hannem i Graffuen / kaste Jord paa hannem / lader hannem ligge oc raadne der / oc ingen acter hannem mere. Item / hand tencker / Jeg skal nu aff denne Verden / heden i en anden Verden / til it andet sted / huo ved huorledis det haffuer sig der / huorledis de ville tage imod mig etc.

Mod denne dødsens Forskreckelse / skal mand først husuale sig / met den skøne Opstandelse / som skal skee paa Dommedag / vdi huilcken vore forderffuelige Legem-

Legeme skulle bliffue Jesu Christi ærefulde Legemme ligt.

Der nest skal mand trøste sig der met/ at formedelste Døden / bliffue wi aff met al vor Jemmer oc Nød / som wi lide i denne Verden / oc der om/ bede wi daglige i vor Pater noster / Fri oss fra det onde etc.

Til det Tredie / skulle wi trøste oss imod Dødsens forskreckelse/ met den store oc wbegribelige Glæde / som oss skal vederfaris i Himmerigis Rige/ naar wi dø bort aff denne Verden i troen til Jesum Christum/Som der staar i Psalmen / At helgenis Død / er en dyrebar ting for Guds Ansict / oc io lenger wi ere her / io mindre wi haffue aff Himmerigis glæde/ som mange Guds Helgen haffue verit

vdi

vdi nu i halff siette Tusinde Aar.

Den Anden Dieffuelsens Fristelse.

KAnd ske du est icke vdualt til det euige Liff.

Gensuar.

Gud haffuer vdualt alle de som tro oc forlade sig paa hans Søn Jesum Christum/ Jeg tror paa Jesum Christum / der faare er ieg vdualt til det euige Liff.

Saa siger S. Pouel til de Epheser i det j. Capit. Gud vdualde oss i sin Søn før end Verdsens Grunduol bleff lagt.

Jtem/ Rom. 8. Saa mange som Gud vdualde / dem lader hand kalde formedelst sit ord /

Saa

Saa mange som lade sig kalde/ de ere vdualde til det euige Liff. Jeg haffuer tit gaat til Kircke oc ladet mig kalde formedelst Guds ord/ der faare er ieg vdualt etc.

Guds Foriettelser om Syndernis forladelse / ved Jesum Christum ere almindelige / oc høre alle de Menniske til som anamme oc tro samme Foriettelser. Jeg lycker mig ocsaa ind i samme Foriettelser oc anamme dem met min tro / Derfaare er ieg ocsaa i de vdualdis tal/ oc bekiender at Guds Søn haffuer dyre nock igenløst mig.

Den Tredie Fristelse.

KAnd ske Gud kiender dig icke/ eller ocsaa acter dig intet.

Gen=

Gensuar.

Gud kiende mig oc actede mig/ den tid hand skabte mig/ oc gaff mig Liff oc Aand / oc fødde mig i Moders liff / Saa sagde hand til Hieremiam/ før end ieg skabte dig i Moders liff/ da kiende ieg dig/ Det samme bekiender ocsaa den hellige Dauid i den 139. Psalme.

Item/ Gud kiende oc skøtte mig den tid hand anammede mig til sit Barn i Daaben / oc begaffuede mig met den hellig Aand.

Item/ Gud kiende mig saare vel/ i det hand haffuer saa offte talet met mig / oc trøstet mig met sit salige ord/ oc ieg haffuer ocsaa tit talet met hannem i mine daglige Bøner.

Item / Hand kiender mig vel/ i det hand haffuer tit ocsaa i Scrifftemaal affløst mig aff alle mine Synder / oc ieg haff-uer anammet hans kiere Søns Legemme oc Blod/ oc tit siungit hannem loff oc tacksigelse/ ocsaa i min sogne Kircke oc obenbarli-ge bekient/at ieg kiender hannem vel/ Hui skulde hand icke kiende mig ocsaa igen/i denne min stør-ste døds Nød/ i huilcken ieg raa-ber om hielp/ hand siger io selff/ Jeg er met dig mit i din mod-gang.

Item/ Herren er nær alle dem som paakalde hannem.

Item / Vor Herre Chri-stus siger Johan. xvij. Jeg haff-uer ingen mist aff dem du haff-uer giffuit mig. Item/ Johan. x. Jeg kiender mine Faar

oc

oc ved at kalde huer ved sit naffn.

Item/ ingen skal røcke dem aff mine hender. Oc S. Pouel siger/ Herren kiender vel de som hannem til høre / oc deris naffn ere screffne i den euige liffs Bog/ Suar Dieffuelen her met / saa maa hand giffue tabt i denne Fristelse / oc du fanger sielff en hiertens trøst der aff.

Den Fierde Fristelse.

KAnd ske/dine Synder ere saa store oc saa mange / at Gud vil icke tage dig til Naade/ du est fordømt etc.

Gensuar.

Aldrig ere dine Synder saa store/ vilt du giøre Penitentz oc begiere Naade/ Da skal dig vederfaris Naade / Gud vil Tu-

sinde gange helder forlade dig di=
ne Synder/ oc tage dig til Naa=
de/ end du vilt begere det aff han=
nem / Den hellige Scrifft er
fuld aff vidnisbyrd her om. Vor
Herre Christus siger/ Kommer
hid til mig alle i som ere besua=
rede / ieg vil vederquege eder
Matth. ij. Item/ Skulde ic=
ke Christus saa lide oc opstaa aff
døde igen/ oc lade Predicke i hãs
naffn Anger oc syndernis For=
ladelse. Item/ Gud suerer sielff
oc siger/ Saa sant som ieg er en
leffuendis Gud / da vil ieg icke
nogen Synders død ꝛc.

Oc Dauid siger/ Lige som
en Fader forbarmer sig offuer
sit Barn / saa forbarmer ocsaa
Gud sig offuer dem som han=
nem frycte / ocsaa høyt som
Himmelen er fra Jorden / saa
meget

meget større er hans Naade end vore Synder. Item / Strax som ieg bekiende mine Synder for dig / forlodst du mig mine misgierninger. Oc S. Pouel siger / Guds Naade offuer gaar Synden etc. Trøst dig met saadanne sententzer aff Scrifften / imod Syndernis storhed oc mangfoldighed.

Oc end dog Dieffuelen oc dit egit hierte siger / at du est fordømt for dine Synders mangfoldighed / da trøste dig met Christi egne Ord / Huo som tror paa mig / den skal icke fordømmis / oc S. Pouel siger Rom. 8. Der er intet fordømmelse offuer dem som ere indplantede i Jesu Christo.

Item / Jesus Christus er kommẽ til Verden salig at giøre

 syn-

syndige Menniske / til Timo. j. Cap. Vilt du haffue Exempeler/ da see til Adam / Dauid / Manassen/ Petrum/ Paulum/ Magdalene/ oc Røffueren paa Kaarssit/ Summa/ Gud haffuer aldrig affsagt sin Naade for noget Menniske som haffuer begieret Naade.

Den Femte Fristelse.

KAnd ske / ieg kommer til Helffuedis.

Gensuar.

JESus Christus vaar i Helffuede/ oc offueruand Helffuedis Mact / saa at ingen aff de Menniske skulle komme der heden som tro paa hannem / Men om alle dem siger hand saa/ Huo som tror paa mig/den skal haffue det euige Liff.

Item/

Item/ Huor som ieg er der skal min Tienere ocsaa vere. Christus er icke nu i Helffuede men i Himmerigis Rige hoss Guds høyre Haand / Der skal ieg ocsaa vere naar ieg giffuer min Aand op.

Den Siette Fri-stelse.

KAnd ske / naar ieg er død oc raadnet i Jorden / at ieg staar aldrig op igen aff døde.

Gensuar.

Christus siger/ Joh. 6. At de som ligge i deris Graffuer skulle høre Menniskens Søns røst/ oc saa skulle de staa op. Itē/ Huo som tror paa mig/ den skal haffue det euig Liff/ oc ieg vil opuecke hannē paa dē yderste dag. Item/ Gud vil vdsende sine Engle/ som skulle samle til Dömē/

alle sine vdualde / Saadant beuiste Guds Søn selff her i Verden / den tid hand reyste Mennisker op aff døde / oc hand stod ocsaa sielff veldelige op fra de døde / Oc mange Helligen stode op aff døde / den tid Christus døde paa Kaarssit oc ginge ind i den Hellige Stad.

Du skalt tro at for Gud er intet wmueligt / hand skabte Himmel oc Jord met sit Ord aff intet / det bekiender du i din tro / Jeg tror paa Gud Fader alsommectigste. Kunde icke Gud giøre større ting / end wi kunde begribe / da vaar hand icke Gud.

Saadan vor Opstandelse aff Døde / stadfestis mange steder i den Hellige Scrifft. Oc S. Pouel siger / At paa Dommedagen / de som da soffue skulle

først

første staa op/ oc de som da leffue skulle met dem optagis i Skyer-ne hoss hannem.

Item/ Christus skal giøre vore forderffuelige Legemer/ lige sit eget herlige Legeme.

Nu saais vore Legemme i vanære/ men da skal det opstaa i Herlighed/ nu saais it forkren-ckeligt Legeme/ men da opstaar it vforkrenckeligt Legeme/ Nu saais it dødeligt Legeme/ men da skal opstaa/ it vdødeligt Le-geme etc.

Item/ Trøst dig ocsaa der met/ at Døden formedelst vor Herre Christum haffuer mist sit naffn/ oc kaldis icke død/ men kaldis en søffn/ ro oc huile/ vdi huilcken it Christet Menniske som er tret aff denne Verden leggis heden vdi/ oc skal opueckis

C v paa

paa Dommedag met it skønt forklarit Legemme.

See saadan oc mange andre Fristelser pleyer Dieffuelen at friste arme siuge Menniske met paa deris Sottefeng imod de skulle dø/ oc saa skal mand verie sig met Guds ord oc offueruinde saadanne Fristelser/ oc der hoss raabe til Gud om hielp oc bistand/ oc sige/ O Herre forbarme dig offuer dit arme Creatur/ oc kom mig til hielp snarlige i disse farlige oc skreckelige Fristelser/ redde min Siel i denne store nød fra de grumme Helffuedis Hunde.

O HERre Jesu Christe forøge oc stadfeste min tro/ at ieg icke falder i mishaab om din Barm=

Barmhiertighed oc Naade. O HERRE lad icke dine hellige Euangelij Foriettelser komme aff mit hierte / Du est min eniste trøst oc haab / stat nu hart met mig i denne angist / Lad icke min arme Siel komme i de grumme Fienders hender / oc vnd dem ingen mact offuer mig / Men betee mig din hielp oc Naade i denne stund. Thi du est min saliggiørere oc Frelser mand alene.

O HERRE / vig icke nu langt fra mig / fordi Angest oc Nød er mig nær / ingen kand hielpe vden du alene / Jeg er vdøst lige som vand / oc mine been haffue giffuit sig fra huer andre / oc mit hierte er bleffuit i mit Bryst lige som smeltet Vox.

Giør

Giør det icke for langt met mig/ Thi ieg er plat macteløss. O Herre/ vederquege min fattige Siel/ oc før mig paa den rette vey/ oc bliff hoss mig.

Til dig opløffter ieg min Siel/ min Gud/ ieg forlader mig paa dig/ lad mig icke bekemmis/ Mit hiertis Angist er stort/ hielp mig aff denne min nød/ min salighed staar i dine hender/ hielp mig formedelst din Naade/ fryct oc beffren er kommen offuer mig/ oc forskreckelse haffuer offuerfaldet mig/ giff act paa mig/ stat met mig/ oc holt min Siel ved mact/ Jeg haffuer al min tilfluct vnder dine Vinger.

Der

Der til met ere disse eff-
terfølgende Psalmer saare
Trøstelige at læse /
for den som lig-
ger i døds
Nød.

DEn 5. 6. 7. 18. 23. 25. 42.
56. 63. 86. 103. 130. 141. 143.
Psalm. Item / Konge Ezech:
Bøn/ som staar screffuit Esa:
28. Item/det 14. 15. 16. 17. Cap.
i S. Hansis Euangelio.

Item / Det viij. Capit.
til de Rom.

Item / Det 11. Capit. Jo-
han. om Lazaro.

Dette leffnit er intet andet
end it Fengsel/ besuaring/Elen-
dighed/ Farlighed/ Møde/ Ar-
beyde/ Wlyst / Synd / Siug-
dom/ Fristelse / oc idel Kaarss /
paa

paa huilcket altsammen / Døden forskaffer oss hellig Afften.

Dødsens dag er bedre end Fødsels dagen / Eccle: vij. Fordi paa din Fødsels dag est du kommen i Kuld / Hede / Hunger / Tørst / Synd oc Elendighed / paa din døde dag bliffuer du frelsit fra al Legemlig oc Aandelig nød.

Døden er vel haardere end nogen plage kand vere / Men det varer icke lenge / det er snarligen offuer staait. Met Guds Naade oc hielp / kant du bryde dig igennem oc dricke denne Kalck.

Her til dags haffuer du verit lige som du vaare død / nu skalt du først begynde retteligen at leffue / Thi døden er Dørren til det euige Liff / oc en begyndelse til

op-

opstandelsen/ oc en forløsning aff al Jemmer oc Nød.

Befinder du din døds stund lige som alle Creature vaare imod dig / oc lige som Gud siun-tis ocsaa sielff at være vred paa dig/ oc om dig tyckis lige som alle Dieffle vaare omkring dig/ Saa acte slet intet saadanne tancker/ lycke øyne oc sind til/ oc holt fast ved Troen oc det hellige Euangelio/ saa er der ingen Dieffuel der dig kand omstøde/ forlad dig paa Gud oc ver ved it frit mod/ kast al din omhyggelig-hed paa hannem/ fordi hand sør-ger for dig.

Tro det S. Pouel si-ger til de Rom. i det viij. Capitel. At ingen bedrøffuelse/ Angist/ Forfølgelse/ Hunger/ Far-

Farlighed/Suerd/ Siugdom/ Død / onde Engle skal kunde skillie dig/ fra den kierlighed som Gud elsker dig met i vor Herre Jesu Christo.

Tenck icke alenisste paa døden/ Men vend din hu oc sind/ der fra / oc beskue Jesum Christum / Først saadan som hand hengde paa Kaarssit/ Blodig / met sine fem Saar/ oc gaff sin Aand op / huor met hand slo vor død ihiel/ saa at den bliffuer oss wskadelig om wi beskue den salig Christi død/ met en Christelig Troens øgen/ Da er skiult i samme død/ vor euige Liff. Den hellig Aand siger i Epistelen til de Heb. i det xj. Cap. Christus haffuer aff Guds Naade for alle smaget døden.

Item/

Item/ Christus er bleffuen
it sant Menniske/ paa det at
hand ved sin Død/ maatte tage
macten fra hannem som haffde
Dødens vold/ det er/ fra Dieff-
uelen/ oc forløse dem som fryctet
sig for Døden. Item/ ij. Ti-
mo. j. Christus bort tog døden/
oc indførde det euige Liff oben-
bare i liusit/ Der hoss/ naar du
beskuer saa Christum paa Kaar-
sit/ Da kom ocsaa ihu at hand
betalede oc giorde fylliste for alle
dine Synder/ stillit Guds Vre-
de tilfrids/ oc befriet dig fra
Dieffuelen oc Helffuede. HEr-
ren (siger Esaias) lagde paa
hannem alle vore Synder / oc
formedelst hans Vunder ere wi
bleffne helbrede giort/ Hand
hengde der paa sit høye Altere
mellem Himmel oc Jord / met

det Smøcke oc Prydelse / som hans kiere Fader saare vel behagede / som vaar hans blaa oc blodige Legemme / hans torne Krone / oc blodige Saar i Hender / Føder oc Side / som hand haffde veluillige tagit sig til / for vor skyld.

Hand lidde det paa Liff oc Siel / som du oc ieg skulde haffue lidt til euige tid / hand smacte den euige Død i Vrtegaarden / oc paa Kaarssit / paa det du skulde icke smage den til euig tid. Hand saa met sine øyne / sine grumme Fiender Dieffuelens Lemmer / paa det du skulde icke see Dieffuelen til euig tid.

Hand hørde met sine ørne / sine Fienders skreckelige raaben / bespottelse / oc Domsens Sentenze / paa det du skulde icke høre

til

til euige tid / alle onde Aander
forskreckelige raaben oc skrigen /
hand smagte met sin tunge E-
dicke oc Galde / paa det du skulde
icke smage gloendis Suoffuel oc
Beeg i Helffuede til euig tid.

Hans gantske Legemme
bleff ynckelige stunget oc slagit
blaa oc blodig paa det du skulde
icke stingis oc slais aff alle Dieff-
le til euig tid. Hand hengde met
sit hoffuit opuent til Himmelen /
paa det hand vilde bede for dig oc
forlige dig met Gud / oc sider oc
saa ret nu hoss hans høyre Haant
oc beder for dig. Hans Fødder
vaare neduent til Jorden / paa
det hand vilde sønder træde Hug-
ormens hoffuit. Hand hengde /
met vdracte Arme / paa det hand
vilde tage alle Mennisker i faffn /
at de skulde alle haffue gaffn aff

hannem som hand sielff siger. Kommer hid til mig alle som ere besuarede etc.

Beskue saa Jesum Christum paa Kaarssit / da faar du paa din Soteseng en euig Trøst der aff / Som den hellige Bernhardus siger / En angerfuld Syndere kand ingen vissere trøst faa / vden aleniste i vor HERRIS Jesu Christi Saar.

Betenck ocsaa her hoss / huorledis vor HERRE Christus bleff taget aff Kaarssit oc lagd i Graffuen / oc da bleffue alle dine Synder begraffuit met hannem / saa at de skulde aldrig komme mere for Guds Ansict / Thi de ere skiulde i vor Herris Christi Graff. Til det siste / saa kom ocsaa vor Herris Christi ærefulde Op-

de Opſtandelſe/ oc Himmelferd ihu/ oc tro at du haffuer der met/ faait en euige Seieruinding offuer alle dine Fiende/ oc tro at du ſkalt ocſaa opſtaa aff døde/oc opfare til Himmels met hannem oc beſidde det euige Liff.

Gud ſke euig loff oc tackſigelſe/ ſom haffuer giffuit oſſ Seieruinding/ ved vor HERRE Jeſum Chriſtum/ oc vnde oſſ alleſammen/ en ſalig oc Chriſtelig Affgang aff denne Verden/

A M E N.

Trøst oc Husualelse vdi Kaarss oc mod-gang.

FØrst skal it Christet Menni-ske vide / at det er Guds gode vilie / at hand lider Kaarss oc modgang / oc hand ved saare vel huorledis dig lider / vor HERRE Christus siger / Der skal icke falde it Haar aff dit hoffuit vden din Himmelske Faders vil-lie. Item / Psalmo 90. Jeg er met dig i din modgang / hand seer til dig / lige som en Moder seer til sit siuge Barn / oc veder-queger det etc.

Der nest skalt du ansee Guds Befalning / at du gierne bærer Kaarssit her i Verden met hans kiere Søn / vor Herre Jesu Christo / som hand siger /

Huo

Huo som vil vere min Discipel hand skal tage sit Kaarss paa sig oc følge mig effter.

Item / En Discipel er icke bedre end sin Mester / en Suend er icke yppermere end sin Herre. Det er io tilbørligt / at Suenden skal icke haffue bedre dage end sin Herre / Det stadfester S. Pouel til de Rom. i det viij. Cap. Oc siger / Oss bør at være Guds Søns Billede lig. Item S. Peder siger 1. Pet. 2. Christus er pint for oss / oc haffuer effter ladet oss it Exempel / at wi skulle efterfølge hans fodspor.

Est du siuger / Christus vaar ocsaa siug / och saa suarlig siug / at hand suete Blod der offuer.

Est du bedrøffuit / Christus vaar meget mere bedrøffuit / som

hand sielff beklagede/ Min Siel er bedrøffuit ind til Døden.

Est du fattig/ Christus Jesus vaar saa armer/ at hand haffde icke saa meget hand kunde helde sit hoffuit til/ som hand sielff beklagede. Bliffuer du bespottet/ Christus bleff ocsaa haãlige bespottet/ besynderlige Langfredag nat/ oc paa Kaarssit. Fristis du aff Dieffuelen/ Christus bleff ocsaa fristet aff hannem i atskillige maade/ Matth. i det iiij. Cap. Lider du Vold oc Wret/ Christus Jesus lidde ocsaa Vold oc Wret/ i det hand bleff wskyldelige pint/ oc ihiel slaget. At vor HERRE Christus forsøgte saadant her i Verden/ det bescriffuis i Epistelen til de Hebreer i det v. Cap. Christus er forsøgt i alle maade/

lige

lige som wi / dog / vden Synd. Der faare / naar dig vederfaris noget Kaarss oc modgang / da tenck / Nu gaar det met mig / lige som det gick min HERRE Jesu Christo met / Jeg er io icke bedre end hand er / hand bar Kaarssit oc en torne Krone her i Verden / hui skulde ieg icke ocsaa lide saadant.

Til det Tredie / kom ihu at Kaarssit er dig saare nyttelig / til at giøre en alffuorlig Penitentz / oc til at spege dit Kiøds oc Blods onde lyst oc begierelser / oc at dempe Synden.

Saa siger S. Pouel / Wi straffis aff HERREN / paa det wi skulle icke fordømmis met denne wgudelige Verden / Det er mig gaat (siger den hellige Dauid) at du haffuer ydmyget

mig etc. Ver fordi taalmodig vnder Kaarssit/ efftersdi du vedst at Kaarssit er dig nytteligt. De som elske HERREN skal altingest komme til gode siger S. Pouel til de Rom.

Til det Fierde/ Raab til Gud i din modgang/ oc bed hannem forleske oc formilde dit Kaarss/ oc giffue dig taalmodelig der vdi/ Det befaler hand sielff/ oc siger/ Kald paa mig i din nød oc trang/ oc tro at hand vil ocsaa høre oc hielpe dig/ som hand loffuer/ oc siger/ Saa vil ieg hielpe dig/ saa at du skalt prise mig/ Oc der faare trycker hand oss met Kaarssit/ paa det wi skulde nødis til at raabe til hannem om hielp/ Thi/ naar det gaar oss vel met/ da glemme wi hannem/ Der faare siger Dauid/

Den

Den tid ieg lidde Tribulatz / da raabte ieg til HERREN. Nød oc Trang lærer folck at bede / lige som nød kiender nøgen Quinde til at spinde. At mange siuge oc wsle Mennisker løbe til Jesum her i Verden oc søgte hielp hoss hannem / der tuingde deris egen nød dem til.

Til det Femte / Naar du lider ont her i Verden / oc du est der hoss Gudsfryctelige / Da trøst dig der met / at du haffuer hoss dig sielff / it vist vidnisbyrd om det euige Liff / Thi det hører til Guds retferdighed / at det skal gaa de wgudelige ilde met / oc det skal gaa de fromme vel met / Nu lide de fromme meget ont her i Verden / oc det gaar de onde vel / derfor vil der komme en tid / paa huilcken de gode skulle befries

 fra

fra alt ont/ oc de onde skulle lide pine oc straff / Exempel haffue wi der om/ i den wgudelige rige Fraadsere/ oc den arme Lazaro/ Oc det vaar de hellige Marteres største trøst i deris pine / at de saa hen til Guds Foriettelser/ om det euige Liff / oc vaare visse paa/ at det skulde der gaa dem vel met.

Til det Siette / Trøst dig der met/ at denne pinacteligheď/ er intet at ligne ved den offuermaade herligheď/ som skal obenbaris vdi oss. Rom. 8. Effter en liden Kaarssens tid / følger en euig herligheď/ hoss alle Christne Mennniske / Kaarssit faar snarlig ende/ Men herligheď oc glæde/ varer til e uig tid. Det som er endeligt/ er intet / naar det lignis v ed det som er wendeligt/

ligt/ Det er lige som mand vilde ligne en taar vand/ ved it stort Haff/ Der faare/ naar det gaar dig her ilde met/ da see op til Himmelen/ oc tenck huilcken herlighed der er beuaret til dig i de euige Bolige/ huor faare vilde du icke da være en liden stund taalmodig?

Til det Siuffuende/ I din modgang/ see hen til Himmelen oc Jorden oc alle Creatur/ huorledis de ere i angist oc nød met dig /oc vilde gierne befries (saa vel som du) aff den Banghed oc Treldom de ere vdi/ som S. Pouel bescriffuer til de Rom. i det viij. Capittel.

Til det Ottende/ See hen til alle Helligen som haffue veret fra Verdsens begyndelse/ huilcke Marterer de haffue veret i denne

Verden / oc de vaare alligeuel Guds vdualde Børn / O huilcket Kaarss Adam oc Eua lidde i Ni Hundrede Aar / Der til met / de hellige Patriarcker / Propheter / oc Aposteler / Ja Christus maatte sielff bære Kaarsset oc hans kiere Moder Maria.

Naar du lider noget / Da tenck at du est i Orden met dem / De ginge i Himmerigis Rige ved stor Tribulatz / saa skalt du lige saa giøre / Tacke Gud oc ver glad / at det euige Kaarss oc pine er tagit fra dig / formedelst vor HERRE Jesum Christum / Hand haffuer tagit det store vlidelige Kaarss fra oss / oc lagd oss en liden timelige tynge paa igen / som hand sielff siger Matth. 11. Mit Aag er lideligt / Min Byrde er læt / Her met haffue alle

Helligen trøstet sig i deris Korss
oc Nød. Der faare/ huo som ne-
get Kaarss oc modgang vederfa-
ris/ den skal icke vere mistrøstig/
Men søge hielp oc redning
hoss Gud/ oc aff den
hellige Scrifft/ saa
formildis oc lettis
Kaarssens
byrde/
oc
kommer
Troen/ Haabet
oc Taalmodig-
hed/ i hier-
tet.

Er

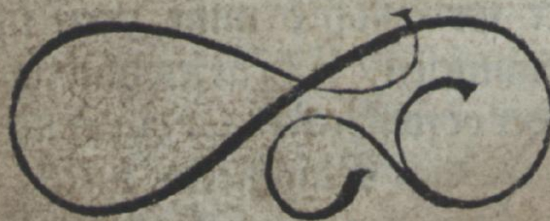
En nyttelig Bøn at bede Gud hiertelig om Syndernis forladelse etc.

O HERRE Jesu Christe/du som est al Naadens oc Barmhiertigheds Kilde/ du som huercken Dauid eller Mattheo den Tollere/ ey den obenbare Syndere den Publican/ ey heller den Synderinde i Staden/ Lucæ 7. Ey den Forlorne Søn/ey Petro/ey Zacheo/ ey Røffueren paa Kaarssit/ ey Paulo den grumme Løffue imod dig oc dine Limmer/ eller nogit armt syndigt Menniske/ din Naade/Miskund oc Barmhiertighed/ nogen tid veyred eller nectet haffuer/ men heller raabt haff-

haffuer sigendis / til alle groffue suare oc store Syndere / Kommer til mig alle som bemøyede angistfulde ere oc besuarede met fordømmelsens farlighed oc grueligheds byrde / ieg vil eder vederquege i al eders sorrig oc hiertens bedrøffuelse / tag vare paa mig O HERRE Jesu / oc see naadelige til mig / met samme din Barmhiertigheds øyen / met huilcke du saast til Petrum / Paulum / Dauid. Jeg arme vsle Syndere staar for dig / met saa mange store oc suare Synder belastet / oc betynget / saa at ieg icke tør opløffte mine øyen til Himmelen / Thi at ieg mig forfærer oc forskrecker / for din Guddommelige Mayestet oc mectighed / huilcken ieg saa grueligen fortørnet haffuer / oc ved ieg fordi ey an-

en andet at sige/ end O HER-
RE ver mig arme Synder
naadig oc barmhiertig/ vent din
vrede fra mig oc deel oc skifft din
Naade oc miskund met mig/
O HERRE Jesu/ det
er min hiertens in-
derlige begiering
oc Bøn til
dig/
AMEN.

FINIS.

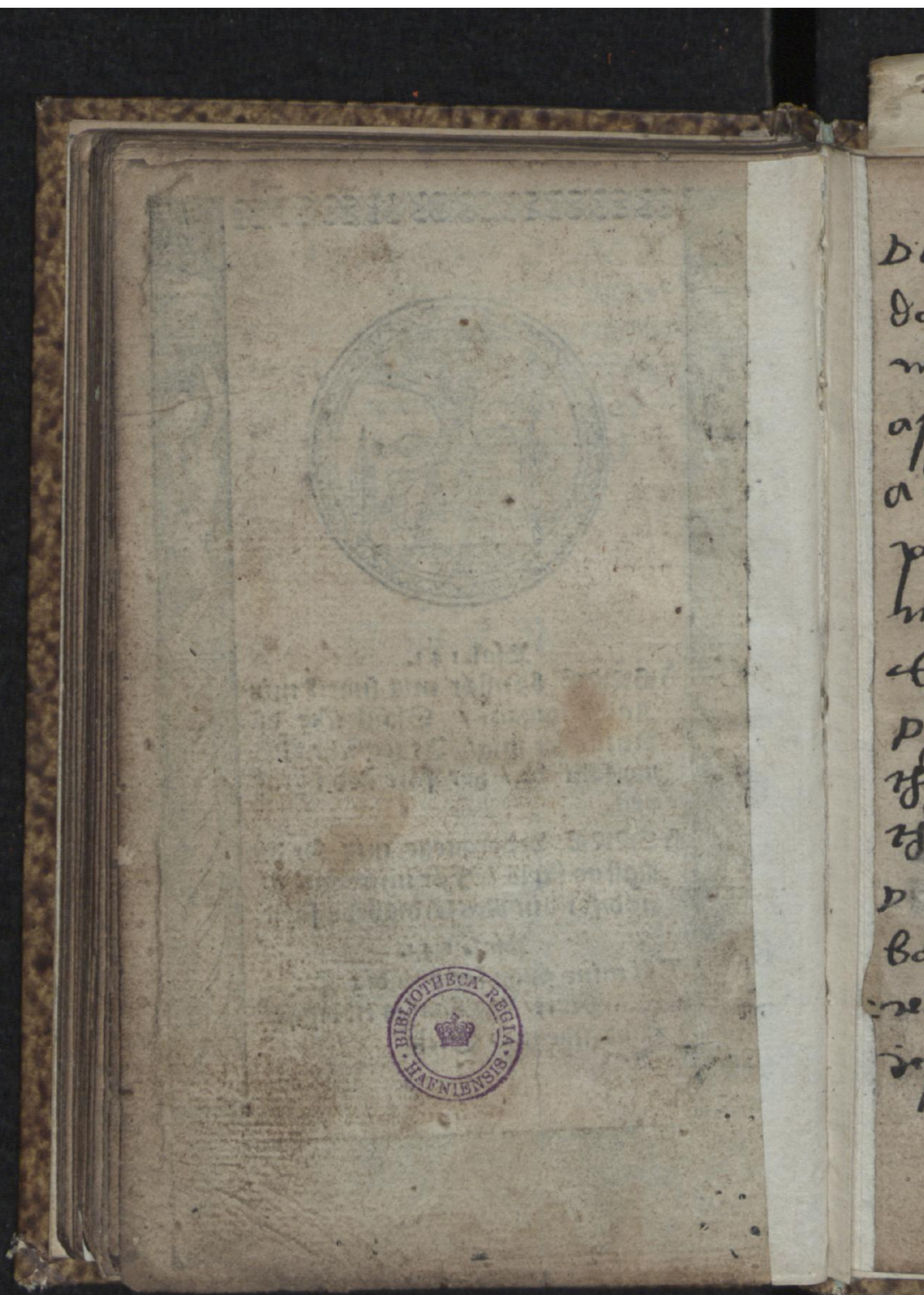

Psal. 143.

HERRE bønhør mig snart/ min Aand forgaar/ Skiul icke din Ansict for mig/ At ieg icke bliff=uer som de/ der fare ned i graf uen.

HERRE vederquege mig for din Naffns skyld/ Før min Siel af nød/for din Retferdigheds skyld.

Psal. 141.

Thi mine øyen see paa dig HERre HERre/ Jeg haabis til dig/for=skiud icke min Siel.

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

Och som thu frelste konge
Dauid aff konings Sauls
wolds, och Jonam propheten
aff hualfiske buk, och
adam aff helffuedi, och s:
Ped aff fengzelen och aff
vnbarmhertigens giemme, och
s: Joannes aff thu brendeg
oliekar, och hialp Judith
thu enckj aff Holoferne
thu Susanne schaffungmads,
o herre Jesu Christe hielp mig
bod, som thu hielde Christne:
ned paa korssit, o herre
Jesu Christe hielp mess som thu
hielde

hørde Maria Magdalena
oc forlod hinde mange
synder, o Herre Jesu Chri-
ste frels meg thin tienere N:
aff alt ondt bode nær:
:verendis oc tilkommendis
o herre Jesu Christe hør
min bøn oc verdighis til
att frelse megh aff all
min sorgh oc modgangh,
oc formilde min pine
oc unde saa att alle tingh
maa skee effter din gode
vndormelighs oc faderlig
villie +

D

O milde Jhesus o søde Jesus
o Jesus Jomfrue Marie
Bed du for oss lefuer oc
regnerer til ewigs tijds
Amen :. O

